

3/2008

ZPRAVODAJ NEWSLETTER

VZDĚLÁVACÍ A INFORMAČNÍ BULLETIN
EDUCATIONAL AND INFORMATIVE BULLETIN

Vzpomínky boli

Tereza Podsedníková (15 let)
ZŠ Bystřice n. P.
2. kategorie
7. místo

Policejní věznice gestapa Strava vězňů v Malé pevnosti

Jednotlivé body vězeňského řádu v terezínském věznici gestapa sdělovaly zřetelně, že osoby, které vyvíjely činnost proti Německu, nemohou očekávat zacházení, a tedy i stravu, jako ostatní, kteří se ničím neprovini. Velitel Jöckel rozhodl, že „zločinec zde nebude dostávat víc, než kolik sní za 1 den“. A kolik to bude, záleželo především na Jöcklovi.

A tak sestavený a předepsaný jídelníček, který museli vězeňští kuchaři dodržovat, se příliš neodlišoval od velkých koncentračních táborů. Ráno dostali vězni černou náhražkovou kávu bez cukru a porci chleba na den. Základ oběda tvořily polévky, případně brambory a k večeri byla opět polévka. Ve čtvrtek a v neděli býval guláš, obvykle s knedlíkem. S postupem doby, tak, jak rostl počet vězňů Malé pevnosti a celkově se utužoval vězeňský režim, klesala i úroveň stravy. Příděly chleba se snižovaly k pouhým 300 gramům na den a v jídelníčku se stále častěji objevoval jen Eintopf.

Častým kolektivním trestem se stalo odírání jídla neboli hladovka. A pokud se za přestupek dostal vězeň do samovazky, platil zde zákaz podávat jídlo prvni dva dny. Pak záleželo na těch, kteří měli do samotek přístup, zda se pokusí jim nějaké potraviny propašovat.

Bylo pochopitelné, že každý vězeň hledal možnost, jak si obstarat trochu jídla navíc. Ti, kteří pracovali mimo věznici, bývali někdy obdarováni českými občany nebo přímo zaměstnávající firmy jim poskytl během směny alespoň polévku. Potřebovaly práce od vězňů výkonnost. V podnicích na zpracování potravin (ovoce, olejnatá semena) se dalo obvykle také něco sehnat. Vzpomínal: “Zjistil jsem, že když upustím sklenici marmelády a ta se rozbije, dostanu sice pár fack, ale pak si mohu zavařeninu vylízt. Střídali jsme se tedy v rozbíjení...” (APT, č. 1795.)

Nedostatek jídla pomáhal řešit přísun balíčků z domova. Až do roku 1943 je vězni dostávali téměř v pořádku a mohli si z nich doplňovat chabé přiděly vězeňské stravy. Avšak s postupem války se stupňuje jejich vykrádání samotnými dozorci. Svědci dokládají, že vedoucí balíčkář Fischer zabavoval v roce 1944 pro sebe i ostatní dozorce všechny lepší potraviny a cigarety (kouření bylo ve věznici přísně zakázáno). Přesto hledali příbuzní i za této situace cesty, jak potraviny svým blízkým doručit. Tak se stávalo, že sádlo bylo posláno v kelímku jako masť na vší nebo obarvené živočišným uhlím v krabičce od krému na boty. Rozemleté suchary v krabici mýdlového prášku také nebudily pozornost. Při odhalení takto ukrytého jídla však následoval zákaz posílat balíčků a někdy trvalo dlouhou dobu, než velitel Jöckel své nařízení opět změnil.

Díky Jöcklovi platilo již dříve, že část potravin z balíčků se dávala stranou a předávala se do vězeňské kuchyně ke spotřebě. Ve dnech, kdy osobně dohlížel na využití těchto zásob, bývala strava takřka nepoživatelná. V kotli na polévku se společně ocitly potraviny všeho druhu – sladké, slané, ale i v chlebu zapečené šicí potřeby, cigarety, tužky či motáky. Jídlo vězni nazývané Pind'ablať (Pind'a – přezdívka pro Jöckla), se tak stalo jedním z nových způsobů týrání vězňů. Někteří děle vězňeni si na tuto místní specialitu zvykli, jiní, zvláště ženy, mívali časté střevní a žaludeční potíže a odmítali toto jídlo jíst.

V důsledku nehodnotné a nedostatečné stravy docházelo k rychlému úbytku váhy prakticky u všech vězňů. Zvláště z vězňů zařazených na fyzicky náročnou práci se pak stávaly chodící kostry. Jeden z přeživších vylíčil svou tehdejší podobu takto: „Zaoblené tváře se kamsi propadly, žebra hrudníku vystoupala....Klouby na rukou a nohou se naopak

Gestapo Police Prison Prisoners' Diet in the Small Fortress

The individual regulations of the Gestapo police prison in Terezín made it clear that individuals who participated in anti-German activities cannot expect to be treated, which included their diet, similarly to those without such record. Commander Jöckel issued an order to the effect that "a criminal's daily portion of food will never exceed their daily consumption". Exactly how much that would amount to was nevertheless Jöckel's place to decide.

Thus the prepared and prescribed diet which the prisoner cooks had to adhere to was hardly different from those of the major concentration camps. In the morning the prisoners were given a coffee substitute without sugar and their daily portion of bread. The lunch consisted chiefly of various soups or an occasional potato, with more soup for supper. Thursdays and Sundays goulash was served, usually with dumplings. Gradually, as the number of Small Fortress inmates grew and prisoner treatment grew more harsh, the quality of food likewise deteriorated. Bread portions dwindled to mere 300 grams per day and the diet tended to include nothing but Eintopf (, literally "one pot", German word for a stew prepared from any and all readily available ingredients by cooking them all in one pot, without any specific recipe).

Food denial or starvation became a widely used collective punishment. Whenever a prisoner was placed in solitary confinement for some sort of transgression against the rules, they were to be denied any food for the first two days. In such cases, it was up to those who were able in some way or another to access the solitary confinement cells, whether they would risk smuggling some food inside.

Naturally, every prisoner was constantly on a lookout for some extra food. Those who worked outside the prison walls were occasionally given food by Czech citizens or soup by the companies they worked for during the shift. The companies after all required the prisoners to show some performance. In food processing plants (fruit, oily seeds) it was usually possible to procure something. A prisoner who used to work in the jam factory in Lovosice, later recalled: "I found out that if I dropped a marmalade jar and it broke, I'd get slapped but then was allowed to lap up whatever was left. Thus, we took turns in smashing the jars..." (APT, issue 1795.)

The lack of food was also partially overcome by incoming parcels from home. Up until 1943 the parcels were delivered nearly intact and the prisoners were able to use them to make up for the poor prisoners' diet. As the war progressed, the parcels were nevertheless increasingly more often stolen by the prison guards themselves. Witnesses remember the head of the internal parcel department, Fischer, confiscating for himself and the other guards all sorts of higher quality food and cigarettes (smoking in the prison was strictly forbidden) in 1944. Notwithstanding, the relatives did not stop looking for ways to deliver food to their loved ones. Thus, lard was sometimes shipped in a pot marked as an anti-louse product, or in a shoe shine box, dyed with charcoal. Ground hardtack in a soap powder box did not arouse the guards' suspicion, either. However, should such hidden food be discovered, a ban on parcel reception was issued immediately and it sometimes took a long time for commander Jöckel to withdraw such order.

It was due to Jöckel that part of any food found in parcels was put aside for use in the prison kitchen. On the days when he personally supervised the utilization of these rations the food was hardly palatable at all. The soup cauldron received all kinds of food - sweet, salty, as well as sewing utensils, cigarettes, pencils and

zvětšily, kůže zbledla. Byl jsem lehký, ale přesto pohyby se staly malátnějšími a nohy se těžce zvedaly. Žaludek fungoval bezvadně – byl by trávil a trávil, jen kdyby měl co.“ (APT, č. 569.)

Každý navrátilce z terezínské Malé pevnosti musil podstoupit několikatýdenní léčení následků podvýživy, teprve pak se mohl zapojit do normálního života. *Chl*

Miloš Bič: Při jídle, Miloš Bič: „Eating“

Projekt multimediální učebny

V minulém roce se Památníku Terezín podařilo získat ze soukromých rukou do vlastní správy dům čp.17 v terezínské Dlouhé ulici. Důvodem jeho zakoupení byla přítomnost dochované výzdoby improvizované židovské modlitebny z doby ghetta, která byla v přístavku zmiňovaného domu objevena na počátku 90.let minulého století. Se získáním nových prostor ovšem vyvstala před vedením Památníku otázka týkající se možnosti využití zbylé části zakoupeného domu. Nakonec bylo rozhodnuto, že dům bude po celkové rekonstrukci sloužit v největší možné míře potřebám vzdělávacího oddělení. Renovace a částečná přestavba interiéru byly úspěšně dokončeny na počátku tohoto roku.

Vzdělávací oddělení má nyní ve zmiňované budově k dispozici dvě nové učebny, z nichž jedna je zařízena jako multimediální. Můžeme říci, že její zřízení je bezprostřední reakcí na současné informační a společenské trendy. Existence a využívání nových technologií zejména v oblasti výpočetní techniky a informačních médií jsou jedním ze základních aspektů každodenního života dnešní společnosti. Protože zvláště školní mládež k nim má velmi blízký vztah, je pak přirozené nutné v rámci možnosti tomuto faktu podřídit i přístup k žákům z hlediska využívaných výukových metod a nástrojů. Zřízením multimediální učebny se Památníku Terezín v tomto směru otevřely nebyvalé možnosti, a to nejen přímým zapojením internetu do výukového procesu, ale také v případě tvorby nových vzdělávacích produktů sice na tomto médiu nezávislých, ovšem s výpočetní technikou spojených. V této souvislosti je třeba zmínit se zejména o produktech vznikajících za partnerské spolupráce Památníku Terezín a Shoah Foundation Institute for Visual History and Education se sídlem v Los Angeles. Z hlediska využití internetu je pak od počátku nového školního roku do výuky zakomponován například workshop o popírání holokaustu. Internet jako moderní informační medium s sebou přináší i značná úskalí: ne všechny informace, se kterými jsou mladí lidé jeho prostřednictvím konfrontováni, jsou totiž relevantní. Navíc existuje mnoho webových stránek s antisemitskými, nacionalistickými, xenofobními i jinými sděleními, které ovšem nemusí mladí a v práci s informacemi nezkušení uživatelé vědět dešifrovat. Práce lektorů

encrypted letters, all hidden in the bread. Such food, referred to as Pind'a bluff by the prisoners (Pind'a was their nickname for Jöckel) thus became a means of prisoner abuse. Some of the prisoners who spent a longer period in the prison grew accustomed to this local speciality, while others, especially women, suffered from frequent intestinal and stomach problems and refused to eat it.

As a result of the low quality and scarce food, there was a sudden and dramatic decrease in weight in practically all imprisoned. In particular, those prisoners assigned to physically demanding work were thus turned into walking human skeletons. One of the survivors described the way he looked at the time in the following manner: "My full cheeks sank in while my protruding ribs became clearly visible... Joints on my arms and legs swelled, my skin grew pale. Despite being light, my movements grew, as it were, sleepy and I had trouble lifting my legs. My stomach on the other hand worked faultlessly – I was prepared to digest anything, that is, if there had been anything at all to digest." (APT, issue 569.)

Every prisoner returning from the Small Fortress of Terezín had to undergo several weeks of malnutrition treatment before they were able to return to everyday life. *Chl*

Meeting Centre with Multimedia Technology

Last year, the Terezín Memorial managed to acquire the house at 17, Dlouhá Street in Terezín from its previous private owner. The reason for the purchase was the preserved decorations for an improvised Jewish house of prayer from the time of the Terezín ghetto, found in one of the rooms of the aforementioned house back in the 1990s. However, once the house was bought, the Terezín Memorial's management found itself facing a question as for to what use should it put the remaining rooms of the house. Eventually, it was decided that the house, once all renovation works are finished, will serve the needs of the Education Department in the largest extent possible. Renovation and partial interior reconstruction was successfully finished at the beginning of the present year.

The Education Department now has two new auditoriums at its disposal in the aforementioned house, one of which is equipped with multimedia technology. Its creation can be seen as an immediate reaction to the current social and information technology trends. The existence and use of new technology, particularly in the field of computers and information media, are among the basic aspects of everyday life of the modern society. Given the fact that it is especially students who are attracted to the modern technology, it is naturally necessary to, to the extent possible, adapt the attitude towards students correspondingly, in terms of both education methods and tools used. The new multimedia auditorium, opened unprecedented possibilities for the Terezín Memorial in this respect, not only by having the Internet participate directly in the education process, but also by creation of new learning aids, independent of the Internet, yet closely connected to computer use. In this respect, the products created in a partnership co-operation by the Terezín Memorial and the Shoah Foundation Institute for Visual History and Education in Los Angeles should in particular be mentioned. As for the Internet utilization, a workshop on Holocaust denial has been included in the curriculum, starting this year. The Internet, being a modern information medium, is plagued by its very own problems: not all

vzdělávacího oddělení se tak nyní zaměřuje i tímto směrem: navést frekventanty seminářů na zamýšlení o práci s informacemi a upozornit je na nebezpečí, které nové informační technologie přinášejí. Šp

Výtvarná a literární soutěž 2008

Zadání letošního ročníku výtvarné i literární soutěže Památníku Terezín znělo shodně „Jak viděli a vidí svět“ včera a dnes lidí, kteří byli postiženi totalitním režimem nacistické třetí říše. Toto téma oslovilo 638 žáků a studentů základních a středních škol, kteří do Památníku Terezín zaslali svá díla. Výtvarné soutěže se zúčastnilo 436 a literární pak 202 mladých umělců. Slavnostní vyhlášení výsledků a předání cen nejlepším autorům se konalo 11. června od 13 hodin v sále Muzea ghetta za přítomnosti vedení Památníku, zástupců města Terezín a Tereziňské iniciativy. Udělené ceny byly financovány Fondem Hany Greenfieldové, bývalé vězeňkyně tereziňského ghetta, a Tereziňskou iniciativou.

O zpestření tohoto ceremoniálu se postaral svým vynikajícím hudebním vystoupením sbor lito-měřických flétnistek Bellus.

Nejen účastníci slavnostního předávání cen měli možnost zhlédnout koncert „Černá a bílá je plná barev“, který připravili dobrovolníci z Německa a Rakouska pracující v Památníku Terezín. V rámci tohoto koncertu, který se konal od 15 hodin v Kulturním domě v Tereziň, vystoupilo Graffovo Kvarteto a sólistka Janáčkovy opery v Brně Daniela Straková - Šedrllová v doprovodu klavíristky Šárky Králové, profesorky na JAMU v Brně. Přítomným byl poskytnut jedinečný kulturní zážitek.

Výsledkovou listinu literární a výtvarné soutěže naleznete na internetových stránkách Památníku Terezín: www.pamatnik-terezin.cz Sm

information young people encounter on the Web are equally relevant. There are moreover a number of web sites carrying anti-Semitic, nationalist, xenophobic or other similar messages which young people and people lacking experience in information sorting and processing may not be able to duly decipher. The Education Department lecturers have therefore started directing their efforts in this field, too: they are trying to inspire the course participants to give some thought to information processing work and to warn them of the perils brought about by the new information technology. Šp

Art and Fiction Contest 2008

The topic for the current year of the Terezín Memorial's annual art and fiction contest was the same for art and fiction alike: "The way people affected by the totalitarian regime of the Nazi Third Reich see the world of yesterday and today." The topic was addressed by 638 students of primary and secondary schools, who submitted their works to the Terezín Memorial. There were 436 young artists who took part in the art contest and 202 young authors who participated in the fiction contest.

The award ceremony took place on June 11, at 1 PM in the hall of the Ghetto Museum, with participation from the Terezín Memorial management, representatives of the city of Terezín and the Terezín Initiative charity. Awards were financed by Hana Greenfield Fund, a charity founded by Hana Greenfield, a former Terezín ghetto prisoner, and the Terezín Initiative.

The ceremony was brightened by the presence of Bellus, a group of flute players from Litoměřice, who gave an outstanding performance.

Another concert, although not strictly for the attendees of the award ceremony, named "Black and White are Full of Colours", was prepared by German and Austrian volunteers, working for the Terezín Memorial. The concert took place at 3 PM at the Terezín Culture Centre, with performances by the Graff Quartet and a soloist of the Janáček Opera House in Brno, Daniela Straková - Šedrllová, accompanied on piano by Šárka Králová, a professor of Janáček Academy of Music and Performing Arts in Brno. Those present were thus given a major artistic experience.

The list of winners of the art and fiction contest can be found on the Terezín Memorial website: www.pamatnik-terezin.cz Sm

Cenu od ředitele Památníku Jana Munka přebírá Bára Pichňová

Bára Pichňová accepts the award from the Terezín Memorial director Jan Munk

Vystoupení flétnového souboru Bellus
Performance of the Flute chorus "Bellus"

Lucie Langrová, 16 let, Gymnázium Hradec Králové:
„My bychom zavírat oči neměli“

Lucie Langrová, 16 years old, Gymnázium Hradec Králové:
“We should not look the other way”

Tereza Podsedníková, 15 let, ZŠ Bystrice n. P.:
„Vzpomínky bolí“

Tereza Podsedníková, 15 years old, Bystrice n. P.
Elementary School: “Memories hurt”

Klára Podlahová, 17 let, Gymnázium Strakonice: „Proč násilí?“

Klára Podlahová, 17 years old, Gymnázium Strakonice:
“Why violence?”

Terezínská tryzna 2008

V deštivém dopoledni se dne 18. května 2008 konala na Národním hřbitově v Terezíně každoroční tryzna. Vzpomínkové akce k uctění obětí nacistické perzekuce se přes nepřízeň počasí zúčastnilo na 1500 návštěvníků.

Mezi nimi nechyběly významné osobnosti české politické scény (v čele s předsedou Senátu Přemyslem Sobotkou), zahraniční velvyslanci ani zástupci celé řady společenských organizací.

Ve svém projevu upozornil Přemysl Sobotka na nebezpečí pouhého přihlížení k dnešním projevům nacionalismu a extremismu: „Pasivita, ustrašenost a nezájem o veřejné věci tvoří tu nejlepší dlažbu na cestě do pekel.“

Terezín Commemoration Ceremony 2008

On a rainy afternoon of May 18, 2008, the annual commemoration ceremony was held at the National Cemetery in Terezín. Despite the harsh weather, approximately 1,500 visitors turned up to pay their homage to the victims of Nazi persecution.

Among those present were prominent figures of Czech politics (led by Chairman of the Senate, Přemysl Sobotka), foreign ambassadors and representatives of a vast number of charities and organizations.

Přemysl Sobotka used his speech to point out the dangers of passive attitude towards current expressions of nationalist and extremist sentiments: "Passivity, fear and disinterest when it comes to public affairs are the best materials - when it comes to paving the road to hell."

Other speakers denounced the recent barbaric theft of bronze plaques from the National Cemetery tombstones. Jan Munk, Terezín Memorial's Director, promised the plaques would be replaced as soon as possible.

The ceremony, which included Jewish and Christian prayers, was concluded by a parade of the guard of honour.

KI

Terezínská tryzna: Květiny spoluvězňům, kteří nepřežili, položila Dagmar Lieblová

Terezín Commemoration Ceremony: Dagmar Lieblová
laying a wreath for her fellow inmates who did not live to see liberation

Další řečníci odsoudili především nedávnou barbarskou krádež bronzových nápisů z náhrobků Národního hřbitova. Ředitel Památníku Terezin Jan Munk přislíbil co nejrychlejší instalaci destiček náhradních.

Shromáždění, na kterém zazněla židovská i křesťanská modlitba, ukončila přehlídka čestné stráže. *Kl*

Školní rok 2007/08 z pohledu vzdělávacího oddělení PT

Ve školním roce 2007/08 absolvovalo semináře vzdělávacího oddělení celkem 107 českých školních skupin. Z nich 69 bylo jednodenních a 38 vícedenních. Převážně rukama německých a rakouských dobrovolníků prošlo 64 zahraničních skupin. Celkem se tedy školních seminářů zúčastnilo 4110 českých studentů a 1554 zahraničních.

Mimo školní semináře organizovalo vzdělávací oddělení semináře pro české pedagogy. Těch za minulý školní rok proběhlo sedm (včetně semináře pro Českou školní inspekci) a zúčastnilo se jich 249 učitelů. *Kl*

Nová publikace o koncentračním táboře v Litoměřicích

V květnu vydal Památník Terezin v pražském nakladatelství Oswald publikaci pod názvem „Koncentrační tábor v Litoměřicích 1944-1945“. Její autorkou je Miroslava Langhamerová. Knižka je výpravným katalogem ke stejnojmenné stále vystavě umístěné v areálu terezínské Malé pevnosti. Má 66 stran a obsahuje kromě textů v češtině, angličtině a němčině také 85 obrazových příloh, vyšla v nákladu pěti tisíců výtisků. Publikace je rozčleněna do deseti oddílů, podrobně se věnuje historii litoměřického tábora, a také realizaci nacistické podzemní stavby Richard, v jejichž prostorách měla být umístěna zbrojní výroba německých koncernů Auto-Union (podnik Elsabe) a Osram (Kalkspat). *Lan*

Akce Památníku Terezin - III. čtvrtletí 2008

1.10. - 31. 12. 2008 - Eva Melnik – výstava kreseb, předsálí kina Muzea ghetta

16. 10. 2008 - Vzpomínkový koncert, půdní divadlo Magdeburšských kasáren

22. 12. 2008 - Pietní akt u příležitosti narození Milady Horákové, bývalý Krankenrevír v Malé pevnosti

Events Organized by the Terezin Memorial - Third Quarter of 2008

October 1 - December 31, 2008 – Eva Melnik: Drawings exhibition, foyer of the Ghetto Museum cinema

October 16, 2008 - Commemorative concert, Magdeburg barracks attic theatre

December 22, 2008 - Commemorative ceremony on the occasion of Milada Horáková's birthday, former Krankenrevír of the Small Fortress

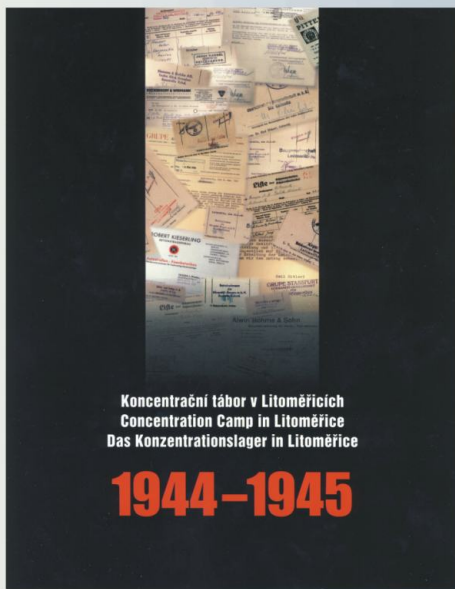
The 2007/08 School Year as Seen by the Terezin Memorial Education Department

In the 2007/08 school year, courses of the Education Department were attended by 107 Czech school groups. 69 of these courses took place on a single day, 38 of them spanned several days. 64 international groups were largely handled by the German and Austrian volunteers. All in all, the courses were attended by 4,110 Czech and 1,554 international students.

Apart from courses for students, the Education Department organized seminars for Czech teachers. Seven such seminars were held during the last school year (including one organized for the Czech School Inspection) and were attended by 249 teachers. *Kl*

A New Book on the Litoměřice Concentration Camp

In May, the Terezin Memorial published a book named "The Concentration Camp in Litoměřice 1944-1945" in co-operation with the Oswald publishing house in Prague. The book was written by Miroslava Langhamerová. It forms an exquisite accompaniment to the permanent exhibition of the same name, staged in the Small Fortress of Terezin. The book has 66 pages and, apart from text in Czech, English and German, includes 85 illustrations. Five thousand copies were printed. The book is divided into ten parts, takes a detailed look at the history of the camp in Litoměřice and the construction of the Nazi underground complex, Richard, wherein arms production of the German enterprises Auto-Union (Elsabe plant) and Osram (Kalkspat plant) was to be located. *Lan*

Koncentrační tábor v Litoměřicích
Concentration Camp in Litoměřice
Das Konzentrationslager in Litoměřice

1944-1945

Obálka publikace M. Langhamerové
The cover of M. Langhamerová's book

Autoři textů/Texts written by: Chládková Ludmila, Kleker Jiří, Langhamerová Miroslava, Smolová Helena a Špringl Jan, Foto/Photo: Památník Terezin

Kontakty - Contacts

Adresa - Address

Památník Terezin, Národní kulturní památka
Principova alej 304, 411 55 Terezin

Malá pevnost - Small Fortress

tel.: 416-782 442, 416782131, fax: 416-782 245

Muzeum ghetta - Ghetto Museum

tel.: 416-782 576, fax: 416-782 993

Magdeburšská kasárna - Magdeburg Barracks

tel.: 416-782 949

Středisko setkávání II. - Meeting Centre II.

tel.: 416-782 654

PAMÁTNÍK TEREZÍN

Národní kulturní památka

Vydává - Published by

Památník Terezin, Česká republika
The Terezin Memorial, The Czech Republic
2008

www.pamatnik-terezin.cz

Odpovědný redaktor - Editor:

Mgr. Naďa Seifertová
seifertova@pamatnik-terezin.cz

Foto - Photos:

Památník Terezin

Anglický překlad - Translation

Mgr. Michal Spáda

Výtvarné zpracování - Design:

František Hejda

look@look.cz